

SYSSELSÄTTNING I SVERIGE

Syfte:	Ge information om den svenska arbetsmarknaden. Deltagarna ska kunna förstå och relatera till sin egen situation.
Grundmaterial:	Blädderblock, tuschpennor. Fika eller frukt.
Dagens material:	Projektor och dator med internetuppkoppling för att kunna visa film.
Tid:	120 minuter

Till ledaren:

Deltagarnas förutsättningar för att komma in på den svenska arbetsmarknaden kan vara väldigt olika. Mycket beror på deras personliga förutsättningar som till exempel om man är läs- och skrivkunnig på sitt modersmål eller hur långt man har kommit att lära sig det svenska språket. Det som också spelar roll är personernas tidigare arbetserfarenheter och utbildningsbakgrund. Ibland kan det vara svårt att få den utbildning som man har med sig från hemlandet validerad till en svensk utbildning och vissa gånger är det inte alls möjligt. Detta kan vara svårt för deltagarna att hantera och det kan skapa frustration.

Jobbar man med en grupp som har väldigt olika förutsättningar, gäller det att anpassa träffen så att alla känner igen sig. I en grupp som står långt ifrån arbetsmarknaden kan det vara viktigt att visa på vikten av att lära sig språket och göra praktik istället för att fokusera på att hitta jobb. Annars finns risken att deltagarna upplever att de aldrig kommer att nå målet med egen försörjning.

I en homogen grupp där deltagarna har mer liknande förutsättningar kan man till exempel ta fram information från arbetsförmedlingens hemsida om vilka passande jobb som finns lokalt, i den stad eller kommun som man bor, och diskutera förutsättningar som krävs för dessa jobb.

Att prata om *hur* man kan söka jobb är också viktigt - många deltagare har inte samma nätverk som svenskfödda har. Då kan det vara värdefullt att diskutera de olika möjligheterna man har på sin väg mot ett arbete. Kanske det finns utrymme att tala om hur man skriver ett CV och personligt brev.

För många människor är arbetet en del av deras identitet. Att känna värdet i att ha en sysselsättning är viktigt för alla, där kan de flesta vuxna människor hitta meningsfullhet. Det man gör ger resultat och man får någonting tillbaka. Att kunna försörja sig själv ger de flesta tillfredsställelse men det handlar också om att känna tillhörighet till och att vara en del i ett sammanhang. Under de år som vi arbetat med föräldragrupper har vi ibland mött uppgivenhet och även hopplöshet bland deltagarna, när det gäller deras arbetssituation. Några känner sig besvikna efter att de har bott flera år i Sverige och fortfarande inte kommit in på arbetsmarknaden. Då är det viktigt att fånga upp deltagarna och motivera dem att fortsätta och att inte ge upp.

Text att läsa och underlag för diskussion

Den svenska arbetsmarknaden:

En arbetsmarknad är förenklat uttryckt som en marknad som består av dem som vill jobba och av de lediga jobb som finns. Den svenska arbetsmarknaden kan delas in i den offentliga sektorn och den privata sektorn.

Offentlig	Privat
<ul style="list-style-type: none">• Social omsorg• Skola• Polis• Kommun• Landsting• Räddningstjänsten• mm	<ul style="list-style-type: none">• Restauranger• Små butiker• Transport• Tillverkningsindustri• Byggverksamhet• mm

70% av dem som arbetar i Sverige arbetar inom den privata sektorn. Den offentliga sektorn ägs av kommun, landsting/region eller stat. För att kunna få jobb i Sverige är det bra om man har en utbildning. Har man en lång utbildning med sig kan man lättare få arbete. Oftast är det ett krav från arbetsgivaren att man ska ha gymnasiekompetens, alltså att man har tagit examen på gymnasienivå. Det behöver man också ha för att kunna söka till en högre utbildning som till exempel universitet eller yrkeshögskola.

Vilka yrken känner du till finns i Sverige? (diskutera i grupp)

I Sverige arbetar ca 80 % av alla kvinnor mellan 20-64 år utanför hemmet. Även om Sverige är ett jämställt land på många sätt så får kvinnor som arbetar i samma yrken som män oftare lägre lön än sina manliga kollegor. I företagets ledning finns det färre kvinnor än män. Det är fler kvinnor än män som är hemma med barnen och de tar föräldraledighet under längre tid. Regeringen jobbar hela tiden med att arbetsmarknaden ska vara mer jämställd men man ser att det fortfarande finns kvinno- och mans-dominerade yrken, exempelvis arbetar fler kvinnor inom vård- och omsorg och fler män inom bygg- och teknikbranschen.

Varför är det bra om alla kan arbeta i alla yrken oavsett vilket kön man har? (diskutera i grupp)

Det finns många regler och lagar om arbete i Sverige. Arbetsrätt är det som reglerar det som gäller mellan arbetstagare och arbetsgivare. Det finns också lagar som skyddar den anställda på olika sätt och ser till att han eller hon har rätt till medbestämmande gällande beslut och förändringar på arbetsplatsen. Fackföreningar har en stor roll på den svenska arbetsmarknaden genom att ha avtal med arbetsgivaren bland annat om övertid, ledigheter, uppsägning, lön m.m. De flesta arbetstagare har anslutit sig till ett

fackförbund. Ett fackförbund erbjuder stöd och hjälp till sina medlemmar när de gäller frågor kring anställning, lön m.m.

Oavsett om man gör praktik eller har fått ett arbete finns det saker som är viktiga att känna till som ny på den svenska arbetsmarknaden. De flesta arbetsplatserna i Sverige har en platt organisation. Det betyder bland annat att alla medarbetare måste ta sitt ansvar i arbetet och att de får ge synpunkter och förslag till de beslut som chefen ska ta. Det kan ta tid innan man blir van med den strukturen, särskilt om man kommer från ett land där chefen är den som bestämmer och anställda inte får säga vad de tycker.

Det finns sociala koder som gäller på en arbetsplats. Sociala koder kallas också för oskrivna regler och kanske inte alltid syns eller märks på en gång. Men gör man något som strider mot dem kan man känna av det och det kan få konsekvenser för en praktikant eller en anställd.

Vilka oskrivna regler på en arbetsplats känner du till? (diskutera i grupp)

(Vilka oskrivna regler känner du till i Sverige)

Vad händer när man inte följer reglerna?

Exempel på oskrivna regler:

- Det är viktigt att presentera sig med handslag första gången man kommer ny till en arbetsplats. Man tar i hand, tittar i ögonen och berättar vad man heter. I de allra flesta fall gör man det bara första gången när man träffar en ny person.
- På vissa arbetsplatser har man arbetskläder på sig, på andra ställen har man "vardagskläder". Det kan också finnas en klädkod. Den är exempelvis extra tydlig inom vården eller inom restaurangbranschen. Där får man inte ha smycken, inte ha långärmade kläder på sig på grund av smittorisk och det gäller särskilda föreskrifter när man bär slöja. På andra ställen är det viktigt att man inte visar för mycket av sin hud/ kropp. Det är alltid viktigt att ha kläder som passar till den arbetsuppgift man har. Kroppshygien är viktigt på alla arbetsplatser och det är bra att undvika starka dofter och parfym om någon är allergisk.
- Fikapauser och lunchpaus finns för arbetstagare för att de ska kunna återhämta sig och äta något. På de flesta arbetsplatser finns det möjlighet att värma sin matlåda som man tar med sig hemifrån. På större arbetsplatser finns ibland möjlighet att köpa mat på plats.
Det kan vara bra att fråga var man som ny kan sitta i fika/lunchrummet. Ibland har de som redan arbetar där sina egna bestämda platser och då kan det bli fel om man sätter sig på någons plats.
- Det finns oskrivna regler för hur man äter sin mat. Det kallas för bordsskick. Man äter med bestick, pratar inte med mat i munnen, rapar inte vid bordet m.m. *(diskutera gärna med deltagarna om bordsskick i olika länder och kulturer och om det finns fler regler vid matbordet som de känner till).*
- Man är själv ansvarig för sin plats och de redskap som man använt. Ibland turas medarbetarna om och har olika uppgifter i personalrummets kök.
- Att prata om pengar och politik kan vara känsligt. Svordomar och ironi är ibland inte heller omtyckt. Diskrimineringslagen förbjuder dem som är anställda eller gör praktik att diskriminera, trakassera eller utsätta sina kollegor för sexuella trakasserier. Diskrimineringsgrunderna är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

- På vissa arbetsplatser är det också förbjudet att använda sig av sin privata telefon under arbetstid.